

**Więzi
społeczne
i przemiany
gospodarcze**

**Polska
i inne kraje
europejskie**

**Zbiór esejów
przygotowanych na jubileusz
profesor Zofii Moreckiej**

SPIS TREŚCI

Część jubileuszowa

ZOFIA MORECKA: BADACZ, NAUCZYCIEL AKADEMICKI I STRAŻNIK WIĘZI SPOŁECZNYCH W MAŁYM ŚRODOWISKU NAUKOWYM

Zofia Morecka

PATRZĄC WSTECZ NA SWOJE ŻYCIE..... 19

Jerzy Wilkin

O ROLI BADACZA I NAUCZYCIELA W OKRESACH WAŻNYCH
PRZEMIAN USTROJOWYCH 22

Bożena Balcerzak Paradowska i Stanisława Golinowska

WIĘZI ZOFII MORECKIEJ Z INSTYTUTEM PRACY
I SPRAW SOCJALNYCH..... 24

Część pierwsza

O WIĘZIACH SPOŁECZNYCH I ZBLIŻONYCH KATEGORIACH ORAZ ICH ZNACZENIU W GOSPODARCE I POLITYCE SPOŁECZNEJ

Beata Łopaciuk-Gonczaryk

WIĘZI SPOŁECZNE, ZAUFANIE I KAPITAŁ SPOŁECZNY 33

Wprowadzenie..... 33

1. Od więzi społecznych do kapitału społecznego – znaczenie czynników
społecznych dla sfery gospodarczej..... 33

2. Przegląd definicji kapitału społecznego 36

3. Jasna i ciemna strona kapitału społecznego 39

4. Krytyka i obrona koncepcji kapitału społecznego..... 42

5. Podsumowanie: czynniki społeczne a teoria ekonomii – perspektywy 44

Literatura 47

Stanisława Golinowska

WIĘZI SPOŁECZNE I KAPITAŁ SPOŁECZNY WE WSPÓŁCZESNEJ
POLSCE. PORÓWNANIE Z INNYMI KRAJAMI UNII EUROPEJSKIEJ ... 50

Wprowadzenie..... 50

1. Pojęcie kapitału społecznego..... 51

2. Badania kapitału społecznego 53

3. Kapitał społeczny w krajach europejskich 54

4. Poszukiwanie wyjaśnienia niskiego poziomu kapitału społecznego w Polsce ... 59

Literatura 61

Jerzy Wilkin

ROZPAD I INSTYTUCJONALIZACJA ŁADU SPOŁECZNO- EKONOMICZNEGO W POLSCE: PRZYPADEK TRANSFORMACJI POSTSOCJALISTYCZNEJ.....	64
Wprowadzenie.....	64
1. O filozofii uprawiania ekonomii	64
2. Transformacja systemowa – twórcza destrukcja.....	67
3. Instytucjonalizacja nowego ładu gospodarczego	69
4. Uwagi końcowe.....	73
Literatura	74

Katarzyna Metelska-Szaniawska

KRYZYS ZAUFANIA I ZNACZENIE PRAWA DLA GOSPODARKI W KRAJACH POSTSOCJALISTYCZNYCH.....	75
Wprowadzenie.....	75
1. Znaczenie prawa dla wzrostu gospodarczego	76
2. Zaufanie jako substytut dla prawa.....	78
3. Kraje postsocjalistyczne – prawo czy zaufanie?	81
Literatura	87

Jacek Kochanowicz

RUCHOME PIASKI: KULTUROWY KONTEKST POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	89
Wprowadzenie.....	89
1. Ukryte parametry.....	89
2. Indywidualizacja i poszukiwanie nowej wspólnoty	91
3. Ponowoczesność.....	94
4. Polskie osobliwości	96
5. Uwagi końcowe.....	98
Literatura	99

Jolanta Supińska

O WIĘZIOTWÓRCZYCH FUNKCJACH POLITYKI SPOŁECZNEJ UWAG PARĘ	100
Wprowadzenie.....	100
1. Polityka społeczna – czyli co i kto?	100
2. <i>Lepiej, czyli jak?</i>	102
3. Od wartości do instrumentów polityki społecznej	103
4. Wnioski dla systemu edukacji.....	106
5. Sugestie dla polityki gospodarczej.....	107
Literatura	108

Część druga**WIĘZI SPOŁECZNE W PRZEDSIĘBIORSTWIE***Danuta Tabin*

ZAUFANIE JAKO WARUNEK SUKCESU FIRMY	114
Wprowadzenie.....	114
1. Zaufanie źródłem kapitału społecznego i dobrobytu.....	115
2. Zaufanie na poziomie organizacji	116
3. Model kultury zaufania w stosunkach międzyludzkich	118
Literatura	119

*Henryk Król***INTEGRACYJNE FUNKCJE SYSTEMU MOTYWOWANIA**

W ZAKŁADZIE PRACY	121
1. Motywacja a motywowanie.....	121
2. System motywowania.....	125
2.1. Kafeteria.....	127
2.2. Wynagrodzenie pakietowe lub pakietowe systemy wynagrodzeń	128
2.3. Zarządzanie przez cele	129
3. Motywowanie w grupowej organizacji pracy	131
3.1. Istota zespołów i grup	131
3.2. Wynagradzanie w zespołach i grupach roboczych.....	132
4. Zakończenie – wnioski.....	134
Literatura	135

*Jerzy Wratny***PROBLEMY PRAWNE FUNKCJONOWANIA W POLSCE**

POZAZWIĄZKOWYCH PRZEDSTAWICIELSTW PRACOWNICZYCH	137
Wprowadzenie.....	137
1. Geneza pozazwiązkowych przedstawicielstw pracowniczych.....	138
2. Wpływ prawa wspólnotowego na rozwój pozazwiązkowych przedstawicielstw pracowniczych	139
3. Problemy prawne funkcjonowania w Polsce rad pracowników	140
4. Problemy prawne funkcjonowania w Polsce przedstawicieli pracowników powoływanych <i>ad hoc</i>	144
5. Status prawny przedstawicieli pracowników w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.....	148
6. Perspektywy pozazwiązkowej reprezentacji pracowniczej	149
Literatura	150

Piotr Dominiak

ZAUFANIE A SIECI PRZEDSIĘBIORSTW	151
Wprowadzenie.....	151
1. Aparat pojęciowy	152
2. Korzyści z sieci	153
3. Zaufanie a sieci przedsiębiorstw	155

4. Ramy analizy	156
Literatura	160
<i>Władysław Bogdan Szyber</i>	
SPOŁECZNO-EKONOMICZNE PARTNERSTWO W AUSTRII	163
Wprowadzenie.....	163
1. Organizacje reprezentujące podstawowe grupy interesów.....	163
1.1. Izba Gospodarcza.....	163
1.2. Izby rolnicze i Konferencja Prezydentów Izb Rolniczych.....	164
1.3. Izba Robotników i Pracowników Umysłowych (<i>Angestellte</i>)	165
1.4. Austriacki Związek Zawodowy	166
2. Parytetowa Komisja Cen i Płac	167
2.1. Podkomisja Cen	168
2.2. Podkomisja Płac.....	169
2.3. Rada do spraw Gospodarczych i Społecznych.....	170
3. Kontrowersje wokół partnerstwa społeczno-ekonomicznego	174
Literatura	179

Część trzecia

PRACA I RYNEK PRACY A WIĘZI SPOŁECZNE

Jacek Liwiński, Urszula Sztanderska

DZIEDZICZENIE POZYCJI EDUKACYJNEJ I ZAWODOWEJ.....	186
Wprowadzenie.....	186
1. Wykształcenie a praca	187
2. Uzależnienie perspektyw edukacyjnych młodzieży od wykształcenia i pozycji zawodowej rodziców	191
Podsumowanie.....	195
Literatura	196
Aneks statystyczny	198

Barbara Bobrowicz

PRACA ZAWODOWA I DOMOWA W UJĘCIU EKONOMICZNYM.....	202
Wprowadzenie.....	202
1. Modele jednolite (<i>Unitary models</i>)	203
1.1. Od teorii neoklasycznej do teorii Alokacji Czasu Gary'ego Beckera.....	204
2. Modele kolektywne	206
2.1. Modele kooperacyjne	207
2.2. Kryterium Pareto i niekooperacyjne modele kolektywne	209
3. Podsumowanie.....	210
Literatura	210

Gabriela Grotkowska

ELASTYCZNOŚĆ ZATRUDNIENIA W GOSPODARCE OTWARTEJ.....	212
Wprowadzenie.....	212
1. Teoretyczne podstawy oddziaływania wymiany międzynarodowej na płace i zatrudnienie.....	212

1.1. Wpływ wymiany międzynarodowej na zatrudnienie w teorii handlu	213
1.2. Wpływ wymiany międzynarodowej na zatrudnienie w teorii rynku pracy....	215
1.3. Oczekiwane oddziaływanie handlu na zatrudnienie w Polsce w kontekście teorii.....	217
2. Wymiana międzynarodowa a zatrudnienie w Polsce w świetle analiz empirycznych.....	218
3. Pozahandlowe kanały oddziaływania otwarcia gospodarki na rynek pracy...	223
4. Podsumowanie.....	225
Literatura	226

Marek Bednarski, Wiktor Rutkowski

PRACA W „SZAREJ STREFIE” – DROGA DO SPOŁECZNEGO WYKLUCZENIA?	229
1. „Szara strefa” a wykluczenie – podstawowe problemy.....	229
2. „Szara strefa” w świetle badań empirycznych	233
2.1. Perspektywa pracowników	233
2.2. Perspektywa pracodawców	237
3. Wnioski	240
Literatura	241

Halina Mortimer-Szymczak

RYNEK PRACY W DOBIE KRYZYSU (REFLEKSJE, REPERKUSJE, WIĘZI SPOŁECZNE)	242
Wprowadzenie.....	242
1. Rynek pracy. Bezrobocie	243
2. Emigracja zarobkowa	248
3. Zakończenie.....	252

Część czwarta

DOCHODY I WIĘZI SPOŁECZNE

Gabriela Grotkowska, Mieczysław W. Socha

WPŁYW WIĘZI SPOŁECZNYCH NA PŁACE W POLSCE. ANALIZA EMPIRYCZNA	257
Wprowadzenie.....	257
1. Kto i ile czasu przeznaczają na więzi społeczne?	259
2. Ile wynoszą płacowe korzyści z rozwijania więzi społecznych? Analiza ekonometryczna	262
3. Podsumowanie.....	265
Literatura	266
Aneks statystyczny	268

Lucyna Deniszczuk

CZY PODSTAWOWY DOCHÓD GWARANTOWANY MÓGŁBY SPEŁNIAĆ FUNKCJE INTEGRACYJNE?	283
Literatura	289

Anna Krajewska

REDYSTRYBUCYJNE ASPEKTY OPODATKOWANIA DOCHODÓW W POLSCE I INNYCH KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ	291
Wprowadzenie.....	291
1. Ewolucja opodatkowania dochodów ludności w krajach „starej” Unii Europejskiej.....	292
2. Opodatkowanie dochodów w transformujących się gospodarkach.....	296
3. Redystrybucyjne aspekty podatku od dochodów ludności w Polsce	302
Literatura	306

Część piąta

WIĘZI SPOŁECZNE W ZMIENIAJĄCYM SIĘ SPOŁECZEŃSTWIE

Bożena Balcerzak-Paradowska

PRZEMIANY RODZINY A WIĘZI SPOŁECZNE.....	313
1. Więzi rodzinne	313
2. Rola rodziny w tworzeniu kapitału społecznego.....	320
Literatura	324

Danuta Graniewska

OSOBY STARSZE W POLSCE. WARUNKI ŻYCIA I WIĘZI RODZINNE	326
Wprowadzenie.....	326
1. Warunki materialne	329
2. Więzi społeczne ludności starszej. Uwarunkowania. Rodzaje.....	331
Literatura	334

Elżbieta Tarkowska

MŁODZIEŻ I JEJ ŚWIAT SPOŁECZNY.....	336
1. Młodzież i kultura młodości.....	336
2. Odrębność „młodej Polski”	337
3. „Pokolenie nierównych szans”	341
4. Świat społeczny młodzieży	342
5. Słowo na zakończenie	344
Literatura	345

Edward Marek

POLACY W BERLINIE. NA MIGRACYJNYM SZLAKU.....	346
Wprowadzenie.....	346
1. Imigracja zawodowa Polaków do Berlina.....	348
2. Stowarzyszenia i organizacje Polaków w Berlinie.....	350
Literatura	356

NOTY O AUTORACH.....	358
----------------------	-----

Social Ties and Economic Transformations. Poland and Other European Countries

Collection of essays prepared for the jubilee of Professor Zofia Morecka

Table of Contents

Jubilee Part

A RESEARCHER, A UNIVERSITY TEACHER AND AN UPHOLDER OF SOCIAL TIES IN A SMALL SCIENTIFIC COMMUNITY

Zofia Morecka

LOOKING BACK AT MY LIFE..... 19

Jerzy Wilkin

ABOUT ROLES OF RESEARCHER AND TEACHER IN THE TIMES
OF MAJOR SYSTEMIC CHANGES..... 22

Bożena Balcerzak-Paradowska i Stanisława Golinowska

TIES BETWEEN ZOFIA MORECKA AND THE INSTITUTE
OF LABOUR AND SOCIAL STUDIES (ILSS) 24

Part One

ON SOCIAL TIES AND SIMILAR CATEGORIES AND THEIR SIGNIFICANCE IN ECONOMY AND SOCIAL POLICY

Beata Łopaciuk-Gonczaryk

SOCIAL TIES, TRUST AND SOCIAL CAPITAL 33

Introduction 33

1. From social ties to social capital – significance of social drivers
for economic area 33

2. Review of social capital definitions 36

3. Bright and dark side of social capital 39

4. Criticism and defence of the social capital concept 42

5. Summary: social factors vs. economic theory – prospects 44

Bibliography 47

Stanisława Golinowska

SOCIAL TIES AND SOCIAL CAPITAL IN CONTEMPORARY POLAND.
COMPRISION WITH OTHER EUROPEAN UNION COUNTRIES 50

Introduction 50

1. Social capital notion 51

2. Social capital research 53

3. Social capital in the European countries	54
4. Searching an explanation for low level of social capital in Poland.....	59
Bibliography.....	61

Jerzy Wilkin

DISINTEGRATION AND INSTITUTIONALISATION OF SOCIO-ECONOMIC ORDER IN POLAND: CASE OF POST-SOCIALIST TRANSITION	64
Introduction	64
1. On philosophy of going into economics.....	64
2. Systemic transition – creative destruction.....	67
3. Institutionalisation of new economic order	69
4. Closing remarks.....	73
Bibliography.....	74

Katarzyna Metelska-Szaniawska

A CRISIS OF CONFIDENCE AND SIGNIFICANCE OF LAW FOR ECONOMY IN POST-SOCIALIST COUNTRIES	75
Introduction	75
1. Significance of law for economic growth	76
2. Confidence as law substitute	78
3. Post-socialist countries – law or confidence?.....	81
Bibliography.....	87

Jacek Kochanowicz

QUICKSANDS: CULTURAL CONTEXT OF SOCIAL POLICY	89
Introduction	89
1. Concealed parameters.....	89
2. Personalisation and search for new community	91
3. Post-modernism.....	94
4. Polish peculiarities	96
5. Closing remarks.....	98
Bibliography.....	99

Jolanta Supińska

ABOUT SOCIAL TIE CREATING FUNCTIONS OF SOCIAL POLICY COUPLE OF REMARKS	100
Introduction	100
1. Social policy – what and who?.....	100
2. <i>Better</i> , meaning how?.....	102
3. From value to social policy instruments.....	103
4. Conclusions for the education system	106
5. Suggestions for economic policy.....	107
Bibliography.....	108

Part Two**SOCIAL TIES IN ENTERPRISE***Danuta Tabin*

CONFIDENCE AS KEY CORPORATE SUCCESS FACTOR.....	114
Introduction	114
1. Confidence – source of social capital and welfare	115
2. Confidence at organisation level	116
3. Model of confidence culture in interpersonal relations	118
Bibliography	119

*Henryk Król***INTEGRATION FUNCTIONS OF INCENTIVE SYSTEM**

AT WORK PLACE	121
1. Motivation vs. incentivising	121
2. Incentive system	125
2.1. Cafeteria	127
2.2. Wage package or wage package systems	128
2.3. Management by Objectives (MBO)	129
3. Incentivising in group work organisation	131
3.1. Significance of teams and groups	131
3.2. Remuneration of teams and work groups	132
4. Closing remarks – conclusions	134
Bibliography	135

*Jerzy Wratny***SOME LEGAL OPERATIONAL ISSUES OF NON-UNION EMPLOYEE**

REPRESENTATION IN POLAND	137
Introduction	137
1. Origin of non-union employee representation	138
2. Impact of Community law on development of non-union employee representation	139
3. Operational legal issues of employee councils in Poland	140
4. Operational legal issues of ad hoc employee representatives in Poland	144
5. Legal status of employee representatives in the health and safety area	148
6. Prospects for non-union employee representation	149
Bibliography	150

Piotr Dominiak

CONFIDENCE VS. ENTERPRISE CHAINS	151
Introduction	151
1. Conceptual apparatus	152
2. Chain benefits	153
3. Confidence vs. enterprise chains	155
4. Analytical framework	156
Bibliography	160

Władysław Bogdan Szyber

SOCIO-ECONOMIC PARTNERSHIP IN AUSTRIA	163
Introduction	163
1. Organisations representing major groups of interest.....	163
1.1. Chamber of Commerce	163
1.2. Agricultural Chambers and Conference of Presidents of Agricultural Chambers	164
1.3. Austrian Chamber of Labour (<i>Kammer für Arbeiter und Angestellte</i>).....	165
1.4. Austrian Trade Unions	166
2. Parity Commission for Wages and Prices	167
2.1. Subcommittee for prices	168
2.2. Subcommittee for wages	169
2.3. Austrian Economic and Social Council	170
3. Controversies over socio-economic partnership.....	174
Bibliography	179

Part Three

LABOUR AND LABOUR MARKET VS. SOCIAL TIES

Jacek Liwiński, Urszula Sztanderska

INHERITANCE OF EDUCATIONAL AND PROFESSIONAL POSITION.....	186
Introduction	186
1. Education vs. work	187
2. Dependence of educational prospects of youth on the educational background and professional position of parents	191
Summary	195
Bibliography	196
Statistical annex.....	198

Barbara Bobrowicz

CAREER AND HOUSEWORK FROM ECONOMIC PERSPECTIVE	202
Introduction	202
1. Unitary models	203
1.1. From neoclassical theory to "A Theory of the Allocation of Time" of Gary Becker.....	204
2. Collective models	206
2.1. Co-operative models	207
2.2. Pareto criterion and non-cooperative collective models	209
3. Summary	210
Bibliography	210

Gabriela Grotkowska

EMPLOYMENT FLEXIBILITY IN OPEN ECONOMY	212
Introduction	212
1. Theoretical grounds of international exchange impact on wages and employment	212

1.1. Impact of international exchange on employment in theory of commerce	213
1.2. Impact of international exchange on employment in theory of labour market.....	215
1.3. Expected trade impact on employment in Poland in theory context	217
2. International exchange vs. employment in Poland in the light of empirical studies	218
3. Impact of open economy non-trade channels on labour market.....	223
4. Summary	225
Bibliography.....	226

Marek Bednarski, Wiktor Rutkowski

WORK IN SHADOW ECONOMY – WAY TO SOCIAL EXCLUSION?.....	229
1. Shadow economy vs. exclusion – major issues.....	229
2. Shadow economy in the light of empirical studies.....	233
2.1. Employee perspective	233
2.2. Employer perspective.....	237
3. Conclusions	240
Bibliography.....	241

Halina Mortimer-Szymczak

LABOUR MARKET IN TIMES OF CRISIS (REFLECTIONS, REPERCUSSIONS, SOCIAL TIES)	242
Introduction	242
1. Labour market. Unemployment.....	243
2. Economic migration	248
3. Closing remarks.....	252

Part Four

INCOME AND SOCIAL TIES

Gabriela Grotkowska, Mieczysław W. Socha

IMPACT OF SOCIAL TIES ON WAGES IN POLAND. EMPIRICAL STUDY.....	257
Introduction	257
1. Who and how much time devotes to social ties?.....	259
2. What is the level of wage benefits from social ties' development? Econometric study.....	262
3. Summary	265
Bibliography.....	266
Statistical annex.....	268

Lucyna Deniszczuk

COULD BASIC GUARANTEED INCOME PERFORM INTEGRATION FUNCTIONS?	283
Bibliography.....	289

Anna Krajewska

REDISTRIBUTIONAL ASPECTS OF INCOME TAXATION IN POLAND AND OTHER EUROPEAN UNION COUNTRIES	291
Introduction	291
1. Evolution of personal income taxation in the old EU Member States	292
2. Income taxation in economies in transition.....	296
3. Redistributive aspects of personal income tax in Poland	302
Bibliography.....	306

Part Five

SOCIAL TIES IN EVOLVING SOCIETY

Bożena Balcerzak-Paradowska

FAMILY CHANGES VS. SOCIAL TIES	313
1. Family ties	313
2. Family role in social capital creation.....	320
Bibliography.....	324

Danuta Graniewska

THE ELDERLY IN POLAND. LIVING STANDARDS AND FAMILY TIES	326
Introduction	326
1. Financial situation	329
2. Social ties of the elderly. Determinants. Types	331
Bibliography.....	334

Elżbieta Tarkowska

YOUTH AND ITS SOCIAL WORLD	336
1. The youth and culture of youth	336
2. Identity of „Young Poland”	337
3. "Generation of unequal opportunities”	341
4. Social world of the youth	342
5. Closing remarks.....	344
Bibliography.....	345

Edward Marek

POLISH COMMUNITY IN BERLIN. ON MIGRATORY TRAIL.....	346
Introduction	346
1. Occupational emigration of Poles to Berlin	348
2. Polish community associations and organisations in Berlin	350
Bibliography.....	356

INFORMATION ABOUT AUTHORS	358
---------------------------------	-----